

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori: 2037 S. Lawrence av.

Office of publication: 2037 S. Lawrence av. Telephone: Lawrence 4633.

ETO—YEAR XIII.

Cena lista je \$4.00.

Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 10. januarja (Jan. 10) 1920.

Subscription \$4.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 8.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

AMERIKA ODPELJE JUGOSLOVANE DOMOV IZ SIBIRIJE.

Podiranje sovjetske armade v Kavkazijsko in Transkavkazijsko; 9000 moč ujetih v Sibiriji.

ANGLEŽI SE BOJE ZA PERZIJU.

Washington, 9. jan. — Državni parlament je izjavil večer, da Amerika skrbeli, da odpotuje domov Čehoslovaki, Jugoslavi, Poljaki in Rumunji iz Sibirije, kjer se nočejo več bojevati. Koščakovo zastavo. Ameriški plovni odbor pošlje svoje trupe na daljni vzhod odkoder vedejo omenjeni ljudi v njihovo domovino. Parnika "President Grant" in "America" zapustita New York in dospeta 10. februarja v Vladivostok.

London, 9. jan. — Sinočno ujetino poročilo iz Moskve se glasi, da je sovjetska konjenica okupirala Berdijansk, najboljšo pristanišče na severni obali Azovskega morja. Z okupiranjem te luke so sovjetiki dobili kontrolo nad Azovskim morjem. Ostanke tepenih minikov čet se morajo podati pa pobegniti v kavkaške hribovine, kjer bodo menda iskali zamenjavo pri Angležih v Mezopotamiji.

Dalje pri poročilo, da so rdečete v Sibiriji ujele 5000 moč železnice 40 milj južnovzhodno od Adinska; nadalje je bilo ujetih 4000 moč v Kemsu 45 milj vzhodno od Adinska. Irkutsk popolnoma v oblasti revolucije, ki šteje 6000 vojakov.

London, 9. jan. — Položaj v Sibiriji je zelo slab s protiboljševskega stališča. Tako javlja angleški vojni stan, ki pravi, da če bi se to, kar ni videti, da bi položaj izboljšal v bližnji bodočnosti.

Predvsem sta dva glavna groja pojva. Prvi je Denikinova armada razcepjena v dva dela in ozi široko odprtino v centru boljševiki navalili v Tanagerog okupirali obrežje Azovskega morja. Drugi je prišla vest, da so rdečete osvojile Krasnovodsk na vzhodni obali Kaspijskega morja. Ta vest še ni potrjena, ali v splošnem je verjetna. Padeo Krasnovodsk s pristaniščem, je velik udarec za Anglijo, ker zmanjša možnost, da bodo boljševiki ušli v severno Perzijo, zasedli Teheran in ustanovili tamkaj sovjetsko vlado. S Krasnovodskom najo boljševiki kontrolo nad celotno železnico in s tem nad vso Aspijo. Na Kaspijskem morju se nahaja le majhna flotila, ki se ne mogla dolgo vzdržati in če enkrat rdečarki zagospodarijo na tem morju, jim je odprta pot v Iraku, kjer so starodavni in bogati vrelci petroleja. Anglija ima tamkaj le majhno vojaško posadbo in perzijske čete so slabo organizirane.

Ako so poročila iz Moskve resna — zanikana niso od nikogar — tedaj ni več upanja, da bi Denikin opomogel od strašne poraza in začel kakšno operacijo proti silni rdeči armadi.

London, 9. jan. — Danes poročajo iz Moskve, da je sovjetska konjenica osvojila Bokaro, glavno mesto Bokarije, ki se nahaja manj kot 200 milj od meje Afganistana, zasedne indijske države med azijsko Rusijo in britiško Indijo.

Slovaki se boje ogrskih napadov. Kodanji, Danska. — Iz Prage javljajo, da je dejal čehoslovaki vojni minister v nekem intervjuu, da se Madžari pripravljajo na napad na Slovaško, toda nevarnosti še ni.

Mistja italijanskih poslancev v Rusiji.

London. — Iz Rima poročajo, da je odpotevala delegacija italijanskih poslancev v sovjetsko Rusijo s namenom, da prouči endotne razmere.

V ANGLIJI GROZI NOVA STAVKA ŽELEZNIČARJEV.

London, 9. jan. — Anglija stoji pred novo stavko na železnicah, ker so železničarji odklonili vladno plačilno lestvico. Danes se vrši konferenca med voditelji železničarjev. Vlada se je že začela pripravljati z živilnimi zalogami za slučaj štrajka.

WILSON IN BRYAN NE SOGLAŠATA.

TA POJAV VZNEMIRJA DEMOKRATSKO ZBOROVANJE.

Demokratje bodo obdržali konvencijo v San Franciscu.

Washington, D. C. — V Washingtonu so se zbrali voditelji demokratične stranke, da se posvetujejo o taktiki stranke, pripravijo za prihodnjo konvencijo in predsedniške volitve. Sešli so se, da ustvarijo v javnosti mnenje, da je stranka v vseh oziirih enotna. Ali ta enotnost je prišla potkati, ko sta predsednik Wilson in bivši državni tajnik Bryan povedala vsak svoje mnenje glede mirovne pogodbe, ki se loči drugo od drugega kot dan od noči.

Predsednik je napisal pismo, ki je bilo prečitano demokratičnim voditeljem. V tem pismu predsednik obsoja Dodgove priroke, ki se nanašajo na ligo narodov, da je zahteva, da se mirovna pogodba sprejme brez pomembnih sprememb in priporočila, da se svari porabi v kampanji pri prihodnjih predsedniških volitvah.

Bryan je popolnoma drugega mnenja in je za kompromis s republikanci. Bryan povdarja, da bo mirovna pogodba zavlečena za štirinajst mesecev, če se čaka na ljudsko odločitev in da demokratje ne morejo imeti upanja, da bo sprejeta brez pridržkov, če nimajo dvotretjinske večine v senatu.

Pismo predsednika Wilsona in izjava Bryana dokazujeta, da je demokratična stranka ločena v dve frakciji. Dozda ni še nobena frakcija imenovala svojega predsedniškega kandidata, toda sliki se glasovi, da se to izvrši v bližnji bodočnosti. Bryanova izjava ni toliko zanimiva radi njegovih nazorov o mirovni pogodbi, ampak ker svari demokratje pred vsakim poskusom potlačanja svobodnega tiska in svobodne besede.

Bryan je vzrastle na farmi in še danes se giblje med ljudstvom, torej je vedel, kakaj je priporočil, naj se ne delajo poskusi za omejitve svobode govora in tiska. Izrekel se je tudi za inaktivno in referendum in končno pravi, da je treba tudi praktično izvesti, kar stranka proglašuje v svojem programu.

Na banketu so govorili še drugi demokratje, nemogoče je pa na vesti vse govore ali posamezne stavke govornikov radi omejenega prostora v listu. Vsekakor bo pa zanimalo čitatelje, kako nekateri voditelji v demokratični stranki sodijo o delavstvu in za tegetadel je važno, da se navedejo besede Cornwella, guvernerja West Virginije, ki je dejal: "Ameriške institucije so v nevarnosti, da jih strmoglavijo trajno naraščajoča delavska avtokracija."

Demokratični narodni odbor je sklenil, da demokratična stranka obdržava svojo konvencijo leta 1920 v San Franciscu, Cal. Voditelji republikanske stranke pravijo, da je bil ta zaključek storjen, da se nagradi Kalifornija, ker je pomagala pri zadnjih volitvah demokratom do zmage.

VRME.

Chicago in okolica: V nedeljo oblačno in gorko. Južozapadni vetrovi. Najvišja temperatura zadnjih 24. urah 28, najnižja 18. Solneni izhod ob 7.18, zahod ob 4.37.

VELEIZDAJNŠKA PREDLOGA V SENATNI ZBORNICI.

OPOZICIJA PROTI NJI NARASČA.

Senator Norris je svaril senat, naj ne sprejme predloge.

Washington, D. C. — Naraščajoča opozicija proti Sterlingovi veleizdajniški predlogi je zopet odločila akcijo v senatu.

Senator Norris iz Nebrasko je svaril senat, da je nevarno, če se izroči glavnemu poštarju moč nad tiskom.

Senator Borah iz Idaho je stalv spremembni predlog, po katerem imajo zvezna sodišča pravico suspendirati vsako odredbo glavnega poštarja, po kateri je list izključen od pošte.

Senator McKellar iz Tennesseeja je stavil predlog, po katerem postane predloga še bolj ostru. Po njegovem predlogu izvrši vsaka oseba hudodelstvo, ki ne verjame v organizirano vlado, ali če pripada k organizaciji, ki uči take nauke.

"Nevarno je sprejemati take postavbe, kot jih zdaj nameravamo določiti za svobodo govora in tiska," je rekel senator Norris. "Treja sekeja daje glavnemu poštarju moč, da potlači svobodo govora in tiska. Ona določa, da se v mirnem času nadaljuje cenzura, ki je bila vpostavljen v vojnem času."

"Predlagano je, da se ta moč podeli glavnemu poštarju, da je vporabi po svoji direktivi brez odgovornosti in porote. Verjamem, da je publicistika najboljši sredstvo. Ko je bila preiskava o je klarski stavki, se je pronašlo, da je bil Foster, vodja stavke avtor nekega letaka o sindikalizmu. Takoj, ko se je tole izvedelo, je izgubil tla v deželi."

"Steel korporacija je ponatila ta letak. Dala mu je desetkrat večjo naklado kot Foster. Če bi kateri detektiv sedanjega justičnega tajnika — ki skuša najti več obtožb v napisih v časnikih, kot jih je kdaj kateri advokat poznal — našel v revni hiši ta letak, tedaj bi bila za lastnika opravičena deportacija kot tujec."

"Toda kaj bi se zgodilo, če bi detektiv našel ta letak na domu E. H. Garyja? Gary ga je izdal. Ne rečem tega, ker ga kritiziram, ampak mislim, da je imel pravico storiti kaj takega. Ali bi njega deportirali ali poslali v ječo, ker bi našli na njegovem domu ta letak?"

NOVI VULKANI V MEXIKU.

Potresni sunki se ponavljajo.

Mexico City, 9. jan. — Potresni sunki, dasiravno ne tako močni kot zadnji soboto in v sredo, so se danes zopet ponovili po vsej državi Vera Cruz. Na gori San Miguel blizu Orzabe se je odprl nov ognjenik, iz katerega se vali gost dim in žviga plamen, ki povzroča silni strah med prebivalci v okolici. Vulkan se je odprl v sredo, ko je potres povzročil smrti več kot dvesto oseb. Največ ljudi je bilo ubitih v cerkvah, kamor so drli moliti, ko se je pričela tretja zemlja.

PREVAŽALCI PROTI CUMMINSOVI ŽELEZNIŠKI PREDLOGI.

Chicago, Ill. — Prevažalci so na svojem sestanku izvolili poseben odbor, ki ima nalogo izdelati memorandum proti Cumminsovi železniški predlogi. Na sestanku so se sešli izvažalci iz šestnajstih držav.

POGREŠANI PARNIK JE DOŠEL V PRISTAN.

Muskogon, Mich. — Parnik "Petoskey", ki se je boril z velikim viharjem na Michiganskem jezeru, je po dvadnevni zamudi došel v pristan.

TRGOVSKI IN DENARNI ZAVODI V JUGOSLAVIJI V ROKAH AMERIŠKIH KAPITALISTOV.

Rim. — "Agenzia Economica" javlja, da trgovski in denarni zavodi v Jugoslaviji prehaajo pod kontrolo ameriških kapitalistov, ki vlagajo vanje velike vsote kapitala.

REVOLUCIJA NA BOLGARIJSKEM; KRVAVI BOJI.

210 štrajkarjev aretiranih in štirje so ustreljeni; strojnice pokonje v Sofiji.

KRALJ, ORLEGAN V PALAČI, NA ROBU PADCA.

London, 9. jan. — "Daily Express" je danes prejel brzojavko iz Zeneve, ki se opira na vesti iz Belgarda, da se revolucionarno gibanje med delavci in kmeti razširja po vsej Bolgariji in kralj Boris je na robu padca. V Sofiji se vrše krvavi boji. Vojaške čete streljajo iz topov in strojnica na ljudstvo.

Dalje javljajo, da so štrajkarji podrli dva važna mostova na bolgarski orientalski železnici in dinamitom. Dvestoindeset štrajkarjev je bilo aretiranih in štirje so bili takoj obsojeni na smrt in ustreljeni.

Kralj Boris z družino vred je ujetnik v svoji palači v Sofiji in vlada je popolnoma paralizirana valed popularnega gibanja za republiko. Kakor poročajo, bi Boris rad abdiciral, toda njegovi pristalci mu svetujejo, da naj poteka.

SOCIALISTIČNI POSLANCI KRITIZIRAJO LUSKOV KOMITE.

New York, N. Y. — Pet socialističnih poslancev, ki so bili suspendirani v njunorški legislativi, so podali izjavo, v kateri pravijo, da so bili suspendirani, ker so vedeli, da bodo socialisti obtožili Luskov komite, da je napravil gonje na rdečarske glavne stane v New Yorku v sporazumu britskih detektivov.

V izjavi povdarjajo, da so bili socialisti pripravljeni staviti razna vprašanja v legislativi v formi nujne resolucije. Eno teh vprašanj pokazuje, da je Luskov komite zasegel trgovske papirje velike važnosti za Združene države in jih izročil britski vladi, da je tako dobila komercialne in diplomatske podatke, ki so nji v prilog, na škodo Združenim državam.

V izjavi povdarjajo, da so bili socialisti edina ovira nadaljnjemu kreditu za Luskov komite.

Predložena bi bila resolucija, ki bi zahtevala, da se uvede preiskava proti Luskovemu komiteju, ker je zlorabil svojo mislijo, prekoračil podeljeno oblast in prelomil postavbo.

BOJ V NEVARNI VIŠAVI.

Chicago, Ill. — Pasantom in delavcem na trotoarju je zastala kri v žilah, ko so videli, kako je dvignil železostavbinski delavec železni drog, da udari z njim svojega tovarša, s katerim je delal na železnem tramu 150 čevljev višino od tal. Zadel je svojega tovarša v ramo, ki je pa imel še toliko priučljivosti duha, da se je ujel na odrin in ni zdrknil dol in padel na tla. Ranjenega delavca, ki ima zlomljeno ramo, so spuščili doli s samotežnikom. Oba delavca molčita, zakaj je prišlo do prepira in boja.

ALI IMAS \$65.89 V ŽEPU? STRIG SAM PRAVI, DA MORA BITI TOLIKO.

Washington, D. C. — Zakladniški oddelek vlade poroča, da je bilo 1. januarja \$5,940,382,866 v cirkulaciji ali \$65.89 na vsako osebo v Združenih državah. Ali imaš toliko v žepu? Ako nimaš ti — imajo gotovo profiterji!

ENTENTA BO INTERNA-CIONALIZIRALA REKO.

Zavezniki baje pripoznali "italijanstvo" mesta. Reka v carinski zvezi z Jugoslavijo. Dalmatinsko obrežje nevtralnno. Italijanski protektorat nad Albanijo.

Buenos Aires, Argentina, 9. jan. — Tukajšnji "La Nacion" je prejel od svojega poročevalca v Rimu tekst spomenice, ki so jo zastopniki Združenih držav, Anglije in Francije pred kratkem izročili italijanskemu zunanjemu ministru Scialojnu glede Reke in Dalmacije. Spomenica se glasi, da Združene države, Anglija in Francija "priznavajo italijanski karakter Reke in so pripravljene dati mestu popolno suverenstvo pod ligo narodov s pridržkom, da je Reka edino v carinski zvezi z Jugoslavijo."

Dalje priznavajo omenjene države Italiji aneksijo otokov Vis, Lušin in Pelagosa, protektorat nad Albanijo in popolno suverenstvo nad Avlono s zaledjem vred. Obrežje Dalmacije bo nevtralnno in Italija bo gospodarica Jadranskega morja.

MOGOČE ZASILJEJO SOVJETSKO POSLANIKA.

Washington, D. C. — Sliki se glasovi, da dovolijo sovjetskemu poslaniku Martensu zaslijanje pred senatnim odsekom za zunanje zadeve, po zaslijanju mu pa ukažejo, da zapusti Združene države. Neki Martensov zastopnik je nedavno rekel, da vlada ne bo dovolila, da Martens pride, ker mogoče odkrije, koliko milijonov je ta dežela posodila ruski vladi. V splošnem sodijo, da se Martens nahaja v Washingtonu.

Garvan, namestnik justičnega tajnika študira vprašanje za deportacijo žen in otrok, ki jih je odpeljal parnik "Buford" v sovjetsko Rusijo. V juridičnih krogih pravijo, da vprašanje deportacije postaja vedno bolj zamotano. Otroci deportiranecev, ki so rojeni v Ameriki, so po zakonu postali ameriški državljani. Državljanov se pa ne more deportirati po obstoječih postavah. Drugo vprašanje je, če se ima pravica, da se ločijo starši od otrok, kajti če otroci ostanejo v Združenih državah, so ločeni od svojih očetov, ki so bili deportirani in ko ti otroci odrastejo bodo imeli pravico zahtevati odškodnino, ker so bili ločeni od svojih staršev. Če otroke deportirajo, imajo zopet pravico do tožbe, ker so ameriški državljani in ni postavbe, po kateri jih lahko deportirajo. Tako si zdaj juristi belijo svoje glave, kaj naj stori s temi otroci in ženskami deportiranecev.

Po oficijelnih brzojavkah se je ladja z deportiranci približala Kieškemu prekopu. Iz teh brzojavk sodijo nekateri, da deportirance izkrcajo v Rigi.

FRANCIJA JE PREPUSTILA VILJEMA ANGLIJI.

Pariz, 9. jan. — Danes se je izvedelo iz uradnih virov, da si je Francija umila roke glede na bivšega nemškega kaiserja in je prepuстила vso zadevo Angliji, da se naj ukvarja z Viljemom kakor hoče. Ako torej Holandija izroči Hohenzollerna zaveznikom, bo moral Anglija sama sestaviti obtožnico proti njemu.

Lenin odsvetuje revolucije Italijanom?

Rim. — "Epoca" poroča, da je Lenin pisal voditeljem italijanske socialistične stranke, da naj ne poskušajo s prezgodnjim revolucionarnim gibanjem v Italiji, kajti revolucija zdaj ne bi uspela in to bi Rusiji več škodilo kot koristilo.

SRBIJA BO V MAJNSINI V NARODNI SKUPŠČINI?

Iz Sofije javljajo, da bo v skupščini 320 poslancev in od teh bo imela Srbija samo 60.

BELGRADSKI CENTRALIZEM PROTI JUGOSLAVANSKI FEDERACIJI.

Sofija, Bolgarska, 8. jan. — (Poroča Konstantin Stefanov iz kaski "Daily News.") — Po novem volilnem zakonu v Jugoslaviji, ki dovoljuje samo enega poslanca na vsakih 40,000 prebivalcev, bo izvoljenih okrog 320 poslancev v ustavodajno skupščino pri bližajočih se volitvah. Val polnoletni državljani brez oziira, če so davkoplačevalci ali ne, bodo imeli popolno pravico; ženske ne bodo volile.

Jugoslavija bo razdeljena v osemdeset volilnih okrožij in največje okrožje bo imelo dvanajst, najmanjše pa šest poslancev. Na ta način bo imela Srbija 60 poslancev, dočim jih je do sedaj imela sama 168. Z Macedonijo jo vred bo imela Srbija 110 poslancev; Črna Gora jih bo imela deset, Vojvodina (na Hrvaškem) 35 in ostali odpadejo na Slovenijo in druge kraje v Jugoslaviji.

Srbija bo potekala v manjšini v jugoslovanski federaciji in valed tega se bo vodil velik notranji boj med belgradskim centralizmom in imperijalizmom in med jugoslovanskim federalizmom. Od rešitve tega vprašanja zavisi bodočnost jugoslovanske države in mir v južnovzhodni Evropi.

VOJAKI IZ SIBIRIJE SO SE VENILI.

San Francisco, Cal. — Z armadnega transportnega parnika "Logan" se je v četrtek izkrcalo 193 ameriških vojakov, ki so bili več kot leto dni v Sibiriji. Vojaki so izključno iz države Illinois in poldejo v taborišče Grant, kjer bodo demobilizirani.

BAKRENI BARONI SO LANKO ZADOVOLJNI TUDI S TO POGOČO.

Boston, Mass. — Med delničarje, ki lastujejo delnice podjetja za proizvodnjo bakra, so letos razdelili \$69,000,000 v dividendah. Lani so delničarji prejeli \$131,000,000, predanaskim \$179,000,000, leta 1916 pa \$157,000,000.

Beli teror na Ogrskem.

Bern, Švica. — Tukajšnja socialistična "Tagwacht" je objavila pismo nekega ogrskega komuniste, ki opisuje divjo reakcijo na Ogrskem. Beli teroristi so umrtili več kot 5000 komunistov, dočim se nahaja v jetniških taboriščih 15,000 komunističnih in 4000 socialističnih družin, ki so izpostavljene epidemičnim boleznim.

Italijanski vojni minister je odstopil.

Rim. — General Albrici, vojni minister, je podal ostavko, ker ni bil sprejet njegov načrt za reorganiziranje italijanske armade.

Stavke v Nemčiji.

Berlin. — Val uslužbenec pri varovalnih družbah v Nemčiji se stopil v stavko. V Dusseldorfu štrajka železničarji osebnih vlakov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v obljubljeni n. pr. (December 31-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevem potekla naročnina. Ponovito je potrebno, da se vam ne ustavi list.

KOLČAK IN NJEGOVE METODE.

Admiral Kolčak, ki je vodil ofenzivo proti boljševikom v Sibiriji, je nastopil v raznih ulogah, da si osigura podporo zaveznikov. Zdaj je izigral popolnoma novo karto, ko so njegove armade razbite in je na begu, da pridobi zaveznike na nadaljno pomoč. Brzjav je sporočil, da je Kolčak postavil zaveznike pred alternativo, da takoj pomagajo njemu in Denikinu, če ne, tedaj bo odstopil Sibirijo, ki jo on obvladuje, Japoncem, da jo zasedejo.

Če so brzjavke resnične, ki poročajo o porazih Kolčaka in Denikina, in najbrž so resnične, tedaj nima Kolčak kaj odstopiti Japoncem v Sibiriji, ker je na begu pred boljševiki četami. Zavezniki so o tem tudi na jasnem, zato ne more njegova grožnja prav nič vplivati nanje. Ali Kolčakova grožnja dolga, kdo je in kakšni so njegovi cilji.

Ko so pred dobrim letom ruski revolucionarji obdoli Kolčaka, da namerava vpostaviti v Rusiji zopet caristični režim in da njega v boju proti boljševikom ne vodi prav nobeni drugi cilji, je Kolčak slovesno zatrjeval, da to ni res, ampak da je njegov namen vpostaviti demokracijo v Rusiji.

Zdaj, ko je Kolčak na begu, zapuščen od vseh, pa pride naenkrat v izjavo na dan, da izroči Sibirijo Japoncem. Preje je trdil, da tako ljubi Rusijo, da je zanjo pripravljen darovati svoje življenje, naenkrat mu pa ni prav nič za Rusijo in je pri volji podariti velik del ruskega ozemlja Japoncem, ker so spodleteli njegovi nameni in cilji.

Dokler je Kolčak prejemal podpore od zaveznikov, je hlinil, da je velik demokrat in še večji ruski patrijot. Zdaj, ko je tepen in so se zavezniki naveličali žrtvovati nadaljne vnote za njegove pustolovščine, je pa demokracijo masko vrzel od sebe, z njo pa tudi ruski patrijotizem. Pokazal se je tak, kakršen je bil carist Kolčak vedno v njegovem srcu.

Preden je Kolčak podal svojo izjavo, je gotovo barantal z Japonci za koncesije, ki jih dobi, če slovesno naznani, da odstopi Sibirijo Japoncem, kajti znana je resnica, da taki gospodje, kot je Kolčak ne store nič zastoni. In kakšne naj bi bile te koncesije? Zase je najbrž zahteval, da mu Japonci pomagajo zopet vreči boljševike nazaj in kadar bodo potisnjeni nazaj, da on postane diktator na tem ozemlju, za kar on prizna Japoncem gotove koncesije.

Vprašanje je, če bodo Japonci prišli za to vado, kajti s tem se ni rečeno, da se Japonci strinjajo s Kolčakom, če on grozi zaveznikom z Japonci. Na Japonskem prav dobro vedo, kako velika je Sibirija in kako težavno je voditi tam uspešno vojevanje. O tem imajo skušnje še iz zadnje rusko-japonske vojne. Najbrž jih ne bo prav nič mikalo na velike pohode globoko v Sibirijo. Mogoče so pripravljene zasesti pokrajine v bližini morskega obrežja, kjer imajo dobre zveze s svojo deželo, nikakor jih pa ne bo mikalo v notranost dežele, ker bi lahko majhen poraz povzročil, da izgube ves prestiž v Koreji in na Kitajskem. Japonci imajo zelo previdne in navihane državnike, ki ne primejo za vsako vado, posebno če jim jo ponuja tepen diktator.

Kolčakova grožnja, da izroči Sibirijo Japoncem, ne more na zaveznike diplomate napraviti drugega učinka, kot da ga zdaj poznajo brez maske kot pustolovskega vojaka, ki je pri volji vsakičes zatajiti demokracijo in Rusijo.

Majhne vesti imajo včas globok pomen. — Brzjav iz Evrope je sporočil, da je Indija pacificirana in da je dobila kot božično darilo majhen košek samouprave. Vse to je "allright", če ne bi nekaj dni kasneje brzjav sporočil, da so se britske čete v Indiji bojevali skozi tri dni za posest griča strateškega pomena.

Take vesti se ne ujemajo z vestmi o pacificiranju dežele, ampak podajajo popolnoma drugo sliko o pacificiranem nepokoju.

Izjema med pesniki. — Pesniki so navadno siromašni ljudje, ali te dni je sporočil brzjav, da je pesnik D'Annunzio imel svojega blaginika, ki jo je popihal z enim milijonom frankov v dobrem zlatu. Ta dogodek tudi pove, kakšne literarne vrednosti so D'Annunziojeve pesmi.

DOPISI.

POZOR BOJAKI V JOHNSTOWN-CONNEAUGUE, PA.

Okrožna organizacija št. II J. R. Z. priredi veliki javni shod 15. januarja t. l. v Conneaugue, Pa., v dvorani društva sv. Alojzija. Pričetek shoda točno ob sedmi uri zvečer.

Glavna govornika na tem shodu bodeta g. dr. L. Perić in Frane Svetek, ki sta se udeležila mednarodne delavske konference v Washingtonu kot delegata Jugoslavije in ki bodeta obiskala našo okolico pred povratkom v domovino.

Gotovo je vsakdo željan slišati izvirna poročila iz naše stare domovine in v siled tega smo pripravili, da se bo udeležil tega shoda sleherni rojak v tej naselbini in bližnji okolici.

Torej vsi Jugoslovani v Johnstown-Conneaugue in okolici, na ta shod, ki se vrši 15. januarja t. l. v dvorani društva sv. Alojzija, zvečer ob sedmi uri. — ODBOR.

Sheboygan, Wis. — Opozorjam članke slovenskega mladeniškega samostojnega društva "Nada," da se udeležijo polnoštevilno prihodnje društvene seje, ki se vrši 13. januarja t. l. in prične točno ob polnosmi uri zvečer. Ukremiti moramo vse potrebno glede nameravane dramatične igre 8. februarja t. l. Apeliram na vse članke tega društva, da se udeležijo polnoštevilno te seje, ker je velike važnosti za celo društvo, ako cela prireditve dobro izpade. — Odbor.

Woodward, Ill. — Premogariji v tukajšnji okolici so se val vrnili na delo, kolikor je meni znano, z zaupanjem, da se jim povla plača še čez 14-odstotno povznanje, katero jim je sedaj priznalo. Gotovo, ako bodo g. baroni premoga sploh pri volji, kaj dati. Menda ne boji, da delavci ne bodo vedeli kam z denarjem, ker po njih teoriji je sedaj "preveč" zaslužijo. Po mojem mnenju naj bodo je kar brez skrbi, ker razni podjetarji in oduhi na postajo, da bi se delavce dostojno in počeno preživeli še toliko manj, da bi shranili kak cent za slabe čase, katere imamo pa itak vedno.

Staro leto je minilo preneto talostno in usodopolno za vse one, ki se mučijo s duho in telesom. Toda za koga? Samo za one, ki imajo usmiljenja edino za svoj žede in njih blaginjo, da so vedno polne. Ker se svet še ni podrli, imam še vedno upanje, da bodo delavci enkrat svobodno dihati, ker časi se vedno izpreminjajo in Slovenci se vedno bolj svedo in izpregledajo. Razni oduhi in vlepofitarji mislijo, da je delavce vedno eden in isti in da evolucija olina nobenega vpliva na njega in da se bo pustil vedno tako lakoriti, in teptati. Toda, kdor zaideleje zgodovino, bo vedno prišel do zaključka, da se motijo vsi, ki tako mislijo. Vse drugo je pa pri ljudskih izkoriščevalcih: i ostanejo vedno enaki in alepi ta vse.

Nimam dosti vere, da bodo premogariji prosili kletje svoj borni zaslužek; saj zahtostuje, da se morajo premogariji plašiti po kolekih, ko kopljejo črni dijamant. Tukajšnjim premogarijem so že selo grozili, da bodo importirali "prostovoljce", ki bodo kopal premog, ako se sami ne povrnejo na delo. Mogoče so mislili na one, ki so se trudili na vse načine, da bi ogoljufali premogarije in ki bi se še najraje prilastili solnce da bi potem naložili davek delavcem od rabe solnece avitlobe in gorke. Pri vsem tem je za to edino dobro, da si naši vlepofitarji niso mogli prilastiti solnce in sploh matere narave in da solnce sije ravno tako za reveže kot za bogatine.

V tukajšnji naselbini je bil aretiran nek premogar in njegova žena, poročena komaj nekaj mesecev. Oba sta Rusi in valed tega jih je mož postavil odpeljal v zapor in bodeta morala najbrže iti v njih rojstno domovino. Koliko vpeha bodo imeli s temi progoni, bo pokazala bodočnost.

Ako človek premišljuje dogodek samo za nekaj let nazaj, se bo moral prijeti za glavo, kar smo vse doživeli v tako kratkem času. Svetsva vojna, poraz centralnih evropskih držav in njih raspad, največja draginja, kar je sploh

ponemal zgodovina, splošna prohibicija v Zdr. državah, stavke na dnevnem redu, progoni delavcev, if poleg vsega tega pa še proročanje, da se bo svet podrli ali obrnil na glavo, kar se pa ni zgodilo. V resnici živimo v velepomembni dobi za vse človeštvo.

Kako se bodo razvili še nadaljnji dogodki, bo pokazala bodočnost. Po mojem mnenju se je gospod Bog usmilil bogatinov, da se svet še ni podrli. Kajti ako bi se v resnici, bi ali rakom živigati tudi vsi bogatini. Ker se pa to ni zgodilo, bodo imeli še priliko navijati ene živlom in odirati ljudstvo, ker se njim ni treba bati itak nobene postave in ako jih primejo, postopajo z njimi vse drugače, kot pa z delavci, ako so samo na sumu, da se zakrivilo kaj protipostavnega. Ako delavce zahteva samo nekoliko zboljšanja plače, ga takoj razglasijo za nevarnega prekučeha in mu že grozijo z ječo.

Ko čitam razna poročila od je-karske stavke, si večkrat mislim, da se nahajamo v caristični Rusiji. Ker take stvari se po mojem mnenju sploh ne bi moge vršiti v Ameriki, kjer so se pred dobri 140 leti borili za svobodo vseh prebivalcev.

Upam, da si bodo delavci zapomnili vse "prijatelje" delavcev in da bodo pri prihodnjih volitvah glasovali za kandidate, ki so v resnici prijatelji delavcev, to je, delavske kandidate, ker od drugih ne moremo pričakovati drugega, kot zatiranje in preganjanje. Apeliram na vse delavce rojake, udeležite se polnoštevilno prihodnjih volitvah in glasujte za delavske kandidate. Ne poslušajte nobenih priljanjencev ali pa neumnih bedastih frazerjev. Vše mesto je na volišču, tam se odločuje naša usoda. Kritiziranje in zabavljanje čez sedanje razmere je neumestno in sicer prvič radi tega, ker smo takorekoč sami krivi vsa tega, ker smo volili v vse javne urade in postavočajne zbonice naše nasprotinke in drugje, ker stem ne zboljkamo pravni celega položaja ampak samo poslabšamo.

Sedanje razmere naj bodo nam v varilo in tudi kola. Pri bodočih volitvah pa se udeležimo polnoštevilno volitev in glasujemo za delavske kandidate in imeli bomo svoje zagovornike vseh povsod. Glas delavca je pri volitvah ravnatelj vreden, kot pa glas največjega bogatina. — Očitateljica.

Burbonnais, Ill. — Žalostno a resnično, tukajšnja podružnica organizacije delavcev vpisanih v tovarni za glasovirje in orglje je razbita in stavka izgubljena. Družbi se je posrečilo na njih lasten način presečiti delavce, da so se vrnili na delo in podružnica organizacije "Piano, Organ and Musical Instruments Workers International Union of America" je razpuščena. — Kako se je to pripetilo, naj opišem bolj obširno, da bodo rojaki razvideli, kakle taktike so se poslužili naši delodajalci.

Gotovo je že bilo poročano, da so se vsi delavci uposleni v tovarnah za glasovirje, orglje in drugobne godbene instrumente organizirali v organizacijo, katero sem sicer omenil. Vsi organizirani delavci v tej stroki so na stavki že od prvega oktobra. Naša pogodba je potekla s prvim januarjem in valed tega smo že prej predložili naše nove zahteve in sicer iste, kot so jih v drugih mestih, Chicago, Clevelandu in New Yorku, namreč osmurno delo, 44 ur dela na teden in 50% povznanja plače. Toda družba "Price and Tip" se je poslužila druge taktike.

Delavci vpisani pri tej družbi bi morali stopiti v stavko prvega januarja, toda družba je objavila 20. decembra, da mora za nedoločen čas zapreti tovarno v svrhu nekaterih popravil v delavcih in čiščenja prostorov. Obdržala je samo nekaj delavcev, ki so bili družbeni zaupniki. 6. januarja je bil plačilni dan in tedaj je superintendent poklical vsakega posameznega delavca v svojo privatno pisarno in je vsakemu posebej razložil, kakle pogoje da prizna družba. Ko sem jaz prišel na vrsto, me je tudi prišel obdelovati in izpraševati. Prvo njegovo vprašanje je bilo, kako bom jaz glasoval zvečer — kajti isti večer se je vršila seja tukajšnje podružnice naše organizacije. Jaz sem se naredil še bolj neumnega kot sem in sem mu odgovoril "for Beer and Whisky". In sedaj me pa priči obliati po svojem nači-

nu. Prišel me je hvaliti, kot do-brega delavca, da mi bo povzkal plačo za 18 odstotkov, da bom delal v soboto samo pol dneva, plača bom pa dobil za cel dan. Odstopi-ti pa moram od organizacije, ker družba ta ne priznava več. Edino pet odbojnikov lahko izvolijo delavci. Pripovedoval mi je tudi, da bodo drugi delavci, ki niso tako dobri, kot sem jaz, dobili deset odstotkov povznanja plače. Rekel je tudi, da bomo koncem leta ali ob novem letu razdelili vse dobiček, kolikor ga bo ite čes bomo več naredili, več bomo imeli. Ko je on končal, sem mu pripomnil, da je v tovarni veliko delavcev, ki ne zaslužijo niti za potrebne življenske potreščine in da se ne morejo niti pošteno preživeti. Nato mi je odgovoril, da je družba vsem priboljšala plačo. Jaz mu pripomnim, da ni zboljšal plačo onim, ki delajo za tri dolarje na dan in da bodo ti gotovo za nadaljevanje stavke. Superintendent mi je rekel na to, da se on prav nič ne boji teh delavcev in da se sploh ne ozira na nje. Tedaj mu pa jaz odgovorim, da je že dobro in se poslovim.

Zvečer je bila seja naše podružnice in že takoj ob začetku seje sem razvidel, da je velika večina delavcev, da se stavka konča in da se vrnejo nazaj na delo. Ko je prišla ta zadeva na dnevni red, je predsednik, dobroznani organizator Charley Doll, pojasnil navzočim članom, kak odgovor je dobil od družbe in po par besedah pojasnil, da družba ne pripozna več naše organizacije, kar je bilo itak nam vsem dobro znano. Komaj je predsednik izgovoril zadnje besede, so družbeni privrženci pričeli kričati, kazati neke koščke papirja, da imajo vse kar hočejo in da so tudi dobili, kar je napisano črno na belem. Prišli so kričati, da on (predsednik namreč) ne bo več nosil denarja v Chicago. Ko so mu očitali te stvari je vstal, ter jim napravil dobro pridigo in pojasnil članom, kakle posledice nastanejo iz tega, ako se povrnejo na delo in izgubijo edino orožje, katerega imajo v boju za svoje pravice z njihovimi izkoriščevalci. Omenil je tudi, ako smo mi delavci zadovoljni z ted družbe, predlagano plačo, zakaj bi družba ne bila zadovoljna z organizacijo. Ako se podamo družbi pod predlaganimi pogoji in izgubimo organizacijo, tedaj smo delavci brez vsake moči in družba lahko dela z nami kakor hoče. In ravno to hoče družba.

Nato se je vršilo tajno glasovanje, ki je izpadlo v prilog družbe: 85 delavcev je glasovalo, da se vrnejo na delo pod od družbe predlaganimi pogoji in 25 pa proti. Ko je bil objavljen izid volitev, je predsednik še enkrat opozarjal delavce, kaj so naredili s tem in je rekel, da je pripravljen vse narediti, samo, da delavci ostanejo zvesti organizaciji in magari če gre enkrat v zapor za najsv. stvar delavstva to je organizacijo. Vse ni nič pomagalo in delavci so se prodali družbi za skledo le-če. Kakle posledice bodo, bo pokazala bodočnost, toda tedaj bo prepoznano, kajti deseterkrat lažje je organizacijo razbiti, kot pa ustanoviti. V enakih slučajih je boljše podati se v vseh točkah, edino bojevati se moramo za delavske strokovne organizacije, kar je naše najboljšo orožje v mednarodnih bojih. Vse drugo je samo sad organizacije, katerega nam prinaša. Brez organizacije pa tudi sadu ni, in to naj si rojaki zapomnijo.

Omenim naj tudi še, da je bil predsednik tukajšnje podružnice organizacije delavcev v industriji glasbenega orodja že enkrat v ječi, ker je opravljal službo stavkovnih straž in sicer 30 dni in plačati je moral 500 dolarjev globe, kar je bilo že poročano v "Prosveti", ko je bil pomiloščen in da mu je bila povrnjena ona vsota, katero je moral plačati kot globo. — Tukajšnji delavci so bili organizirani že devet let in sedaj so jo pa pokopali. — Tono.

Gonja proti komunistom v Švici. Ženeva, Švica. — Švicarske oblasti so zasedle ogromno množico boljševikiških letakov in brošur, ki pozivajo ljudstvo na revolucijo in upanju, da se potem razširi v sosedne države.

Povodenj v Italiji.

Rim. — Dolina Arno je poplavljen vasi Balci, Caprona, Peretola in Peretolo so izolirane. Nij deli mesta Pise so tudi pod vodo in hali se je, da je več ljudi utonilo v Cataleu.

Nekaj pojasnil glede dohodninskega davka za leto 1919.

6.) Osebe, ki dobivajo stalno plačo morajo biti zelo previdne pri izpolnjevanju vprašalnih pol. Vso plačo ali zaslužek, katerega že prejemo, morajo navesti v vprašalni poli kot kosmatni dohodek. Direktni stroški, katere ima pri svoji plači ali zaslužku, lahko odtegne od tega kosmatega dohodka. Tako n. pr. trgovski potniki, ki morajo potovati iz kraja v kraj v svoji službi, lahko odračunajo od kosmatega dohodka vse vozne stroške in stroške katere je imel z najemanjem avtomobilov in podobnih prevoznih sredstev. Odračunati pa ne sme stroške, katere je imel s hrano in prenočevanjem, kateri stroški se smatrajo za osobne življenske stroške.

Osebe s stalno plačo, morajo navesti v vprašalni poli plačo kot kosmatni dohodek za ono leto, v katerem v resnici prejmejo, ne pa za leto, za katerega dobijo plačo. N. pr. ako katera oseba dobiva vsakega mesečno plačo petega vsakega meseca in dobi plačo 5. januarja 1920 za mesec december 1919, tu ni treba navesti te plače v vprašalni poli glede dohodninskega davka za l. 1919, ampak jo bo navedel v listini za dohodninski davek za l. 1920. Isto je tudi, ako je kdo kobil n. pr. 6. januarja 1919 plačo za mesec december 1918, mora to vsoto vbeležiti v vprašalni poli, ker se ta vsota sinatra za dohodek za l. 1919.

Vaška provizija mora biti navedena v vprašalni poli in ravno tako tudi vse nagrade ("bonusi"). Darila v gotovini, katere kdo prejme za Božič ni treba navesti v vprašalni poli, ker ti so prosi dohodninskega davka. Ako kdo prejema kot odškodnino za svoje delo deloma v gotovini in deloma v drugih stvarih, kot n. pr. obleki, hrani in stanovanju, mora vsakdo navesti primerno ceno za to odškodnino in vsoto navesti v vprašalni poli kot dohodek.

Plače državnih, okrajnih in mestnih javnih uradnikov so proste dohodninskega davka. Zvezni državni uradniki in valžbenici v Columbijskem distriktu niso oproščeni dohodninskega davka, in so podvrženi dohodninskemu davku. Ravno tako morajo plačati dohodninski davek sodnijske priče od svojih dohodkov. Isto velja tudi za napitnino, katero dobivajo natakarji, strežniki v hotelih in restavracijah in sploh vsaka odškodnina, katero dobivajo osebe za svoje dela. Kajti davečni zakon smatra vsak prejem denarja za kako storjeno delo, plačo ne pa za dar. Posebno s ozirom na napitnino je marsikdo v zmoti, ker smatra ta prejem denarja za dar ne pa za zaslužek.

Denar, katerega dobi kaksa oseba potom živitve, davečni zakon smatra za darilo in valed tega ni treba plačati dohodninskega davka. Isto velja tudi za alimente, katere dobiva ločena žena, ako ravno se to lahko smatra za dohodek. Toda ako je ta denar naložen dobičkanosno, se mora to navesti v vprašalni poli in dohodek od tega denarja je podvržen dohodninskemu davku.

Albanski vstaki potlačeni.

Dunaj. — Iz Podgorice v Crni Gori poročajo, da so jugoslovanske čete naredile red in mir v istem delu Albanije, kjer so albanski vstaki s pomočjo italijanskih častnikov in karabinarjev napadali jugoslovanske obmejne straz.

Tiskanje denarja na Dunaju.

Dunaj. — Avstrijska državna banka je zopet izdala eno milijard kron v papirju. Tiskarski stroji, ki tiskajo bankovce, so na delu dan in noč. Vladi celo primanjkuje delavcev, ki bi hitro natiskali dovolj papirnatega denarja.

Napad na irski parlament.

Dublin, Iraka. — Veliko število vojaštva in policije je v sredo zvečer udrl v tukajšnji glavni stan sinfajnovske stranke, v urade irskega parlamenta in pisarno Novalrške zavarovalne družbe. Osemdeset vojakov z železnimi klobuki na glavah in z nasajenimi bajoneti je pomagalo pri vlomih. Ena oseba je bila aretirana.

V delavskih krogih se sliši mnenje, da Iraka plove naravnost v industrialno krizo, kakršne se ni bilo v deželi.

Z GLAVNEGA URADA J. R. Z.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA, LJUBLJANA.

ig. št. 1212/19

Ljubljana 11. decembra 1919.

Naečelstvo podpisane blagajne je v svoji seji z dne 3. oktobra 1919 soglasno sklenilo obrniti se do Vas s sledečo prošnjo:

Tukaj deželna vlada (povrnilnik za socialno skrb) je na soglasno jo zavarovanecev in drugih interesov centralizirala vse okrajne obratne bolniške blagajne tako, da obstoji v Ljubljani okrajna niška blagajna kot centrala, ki ima po vsem Slovenskem 25 poslovnice.

Zavarovanih je okoli 50.000 delavcev in delavk s svojo vred, h skupaj okroglo četrt milijona oseb.

Zavod mora pa le z največjo težavo vrstiti svojo humanitarno žnost, ker mu primanjkuje skoraj vseh važnejših sredstev in zdravil. Težko si je predstaviti položaj, v katerem se nahaja osrednje lstvo blagajne, ki mu prihajajo od vseh strani nujne prošnje zlasti obvezah in bombažu, pa tem prošnjam ne more niti reči, ker ne dobi tavanega materiala niti za drag denar.

Zdravniki, lekarne, babice, tovarne idr. so brez obvez celo za po ha prve pomoči v slučaju nezgode!

Če kje, je tukaj pomoč nujno potrebna! Obračamo se do Vas z nujno prošnjo, da obvestite o tem sloven delavstvo v Ameriki in ga skušate pridobiti za tozadevno pomož akcijo.

Ne zahtevamo, ampak prosimo pomoči. Do ameriškega slovenske delavstva se obračamo, ne kot socialisti do socialistov ali kot kler ali do klerikalcev, marveč kot zastopniki delavcev do delavstva.

Ne moremo gledati bede, ki je prišla nad najbednejše izmed njih: na bolne delavce in njihove svojce. Predstavite si zdravniška znih rok ob postelji bolnika, ali babice brez vsakih pomožnih lster; zamislite se v položaj ponesrečenca ob drdajočem stroju, mu tovariši ne vedo najprimitivnejše pomoči, pa Vam bo takoj vse no.

Zato prosimo, nujno prosimo, da nam pomagate!! Nujno rabimo ez vseh vrst in bombaža. Za denar nam ni, ker nam z njim ne more pomagano.

Morebitne pošiljateve je naslovitina "OKRANA BOLNIŠKA AGAJNA" v Ljubljani; če le mogoče tako, da se stroški znižajo rihirani carina, ki je ogromna.

Priobčite to, prosimo, amerškemu slovenskemu delavstvu. Stove kar je v Vaši moči, da bo akcija uspešna. Sila je velika!!

Zahvaljujoč se v nepreji za Vaš trud, bilježimo s pozdravom:

PETEJAN, L. r. ravnatelj. MIH. ROZANC, L. r. načelnik.

KOCMUR, L. r. tajnik.

Dr. FOŠENINA, L. r. zdravnik v osrednji blagajni.

Gornja prošnja, katero je sprejelo Jugoslovansko Republičan Zdrženje dovolj jasno kaže, v kakem položaju se nahaja naša novina. Niti najpotrebnejši obvez in bombaža nimajo za potrebe o pomoči v slučaju nezgode.

Jugoslovansko Republičansko Zdrženje, ki je nabiralo prorojne prispevke za sirote v Jugoslaviji, in je iz svoje lastne blagajne, nenjene za politično akcijo, darovalo \$5.000.00, je pošiljalo svoje pevke na American Jugo-Slav Relief v New Yorku, ki je s po jo in pod nadzorstvom Hooverjeve administracije skrbel za odpo sirot v Jugoslaviji.

J. R. Z. ima sedaj približno \$500.00 tega denarja na rokah in na dlog Glavnega Urada je sklenila Eksekutiva J. R. Z., da se ta svo ne pošlje na American Jugo-Slav Relief, ampak da se s tem denar j, ki je bil v rešnici poslan za sirote v domovini, nakupijo obveze in bombaž in to blago odpokliče potom American Jugo-Slav Commercial ard Ltd. na dočelno vlado v Sloveniji, poverjenika za socialno rbo, ki naj isto izroči okrajni bolniški blagajni v Ljubljani.

Petsto dolarjev je malenkost, če pomislimo, da ima samo okrajna niška blagajna v Ljubljani preko 25 poslovalnic na Slovenskem. erican Jugo-Slav Commercial Board Ltd., jugoslovanska korpola, ki bo na debelo nakupila različne blaga v tej deželi in ga po la v domovino, bo imela priložnost nakupiti obveze, bombaž in dru antiseptične pripomočke skoro za polovično ceno, in na ta način o sigurni, da bo vsak cent izdan v ta namen imel dvojno vrednost.

Na organizacije in posameznike, posebno še na slovenske matere liramo, da nemudoma prikočijo na pomoč s prostovoljnimi pri vki in darovi in da iste pošljejo na glavni urad:

JUGOSLOVANSKEGA REPUBLICANSKEGA ZDRUŽENJA
3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Pomoč je nujno potrebna!

Imena darovalcev za sirote v starem kraju bomo priobčili v naj jšem času. Ako je katere organizacija ali posameznik proti temu, J. R. Z. porabi njegov znesek za nabavo obvez in bombaža, naj bla roli to sporočiti Glavnemu Uradu, ki bo dotično svoto odtegnil in jo alal na American Jugo-Slav Relief, kakor prvotno namenjeno.

GLAVNI URAD J. R. Z.

ZA SIROTE V DOMOVINI.

(Iz Glavnega Urada J. R. Z.)

Spodaj priobčene svote so bile poslano na Glavni Urad J. R. Z. in o po akciji eksekutiva J. R. Z. porabljen za nakup zdravil, obvez bombaža za okrajno bolniško blagajno v Ljubljani, ki ni v stan u z dragim denarjem dobiti najpotrebnejših zdravil, obvez in homa za prvo pomoč v nesrečah, poseno pa še pri porodu.

Svoto so bile prvotno namenjene, da se odpokličejo na American o-Slav Relief v New York za uporabo pri otroški podporni akciji a ker je zgoraj priobčen apel za pomoč tako nujen — je izvrševal odbor J. R. Z. sklenil na svoji seji dne 5. decembra, da se ta denar abi za nakup obvez, bombaža in zdravil ter pošlje v domovino po rabi za nakup obvez, bombaža in zdravil. Organizacije ali amezniki, ki so darovali in katerih imena so spodaj priobčena in se strinjajo s sklopom eksekutiva J. R. Z., naj to sporočijo Glavnemu adu, ki bo dotične svote odtegnil ter jih poslal na American Jugo av Relief v New York, kakor namenjeno prvotno. Vse ostale svote, bile poslano na J. R. Z. do sedaj in niso tu priobčene, so še po ne na American Jugo-Slav Relief v New York in porabljen za po ožno akcijo za jugoslovanske sirote.

Anton Drobnik, SNPJ, št. 18, Bridgeport, Pa.	\$ 10.00
Bank Ješ, West Frankfurt Hights, Ill.	2.00
Krašovec, JSKJ, št. 89, Gowanda, N. J.	5.00
Petrnel, JRZ, št. 71, Imperial, Pa.	10.00
Koss, SDPZ, št. 38, Bridgeport, O.	11.00
nt. Čop, SDPZ, št. 65, Staunton, Ill.	10.00
es. Pogačar, JSKJ, št. 26 in "Prošern", Pittsburgh, Pa.	27.45
r. Fustan, JRZ, št. 13, Lorain, Ohio	51.25
r. Zagar, Terre Haute, Ind.	1.00
r. Zalaznik, SNPJ, št. 380, Chicago, Ill.	22.80
M. Kabay, v veseli družbi, Cleveland, Ohio.	9.00
Krainc, Br. Zveza št. 4, Sheboygan, Wis.	24.02
linka Aleš, J. R. Z. št. 7, Chicago, Ill.	80.00
rances Zaje, J. R. Z. št. 9, Collinwood, Ohio.	25.00
r. Kralna, Sv. Alojzij št. 36, Conemaugh, Pa.	25.00
os. Sume, Pri razvitju zastave, Greenburgh, Pa.	4.33
r. Trsar, J. R. Z. št. 47, Pullman, Ill.	100.00

F. Zalaznik, SNPJ, št. 380, Chicago, Ill.	3.00
Fr. Novak, Los Angeles, Cal.	3.00
Fr. Kramaršič, SNPJ, št. 140, Brooklyn, N. Y.	8.86
Al. Mirmolija, ZSS, št. 5, Collinwood, Ohio	10.00
Matija Ostaneč, JSKJ, št. 189, Lorain, Ohio	3.88
Katie Dolenc, SNPJ, št. 183, Hudson, Wyo.	8.00
A. J. Terbovec, 51sti preostanek pečlarske zabave, Chicago, Ill.	10.00

Skupaj \$470.29

Stiristo sedemdeset dolarjev in devetindvajset centov je mala, skoraj neznatna svota, ako jo primerjamo z ogromno potrebo, ki je opisana v gorenjem apelu Okrajne Bolniške Blagajne v Ljubljani. Z dcnarjem ni pomagano, ker se ne more kupiti obvez niti bombaža, še maj pa zdravila. Neobhodno je potrebno, da se nakupi vse te stvari v Ameriki ter se jih pošlje v domovino. Eksekutiva J. R. Z. je spo žnala to veliko potrebo, nakar je storila ta korak. Prepričani smo, da cenj. darovalci privoliijo, da se denar porabi v ta namen, pa ne samo to — prepričani smo, da bodo društva kakor posamezniki dovolili še ponovne svote, da se pomore najbednejšim izmed bednih.

GLAVNI URAD J. R. Z.
3639 West 26th St., Chicago, Ill.

Jeklarska stavka odpoklicana

Chicago, Ill. — Uredništvo Prosvete je prejelo kratko obve stje, da je narodni odbor za or ganiziranje jeklarskih in železar skih delavcev na seji v Pittsburgu sklenil, da je stavka odpokli cana. Takoj po odpoklicani stav ki prične reorganizacijsko delo, oživljenje organizacije, da se or ganizacija postavi še na trdnjšo podlago, kot je bila pred začet kom stavke. Lokalnim tajnikom v čikaškem okraju so bile v petek popoldne razposlane instrukcije, da se delavci vrnejo na delo.

Nad tri mesece je trajala stav ka jeklarskih delavcev in je uda rila jeklarski trust tako silno, da bo gospod Gary dolgo časa po mnil, kdaj je osebno zavrnil za stopnike jeklarskih in železarskih delavcev, da se z njimi pogaja, ker se nima z njimi pogajati o nobeni stvari. Stavka je dober nauk za Garyja, ki ga uči, da de narna močnja ni vsemogočna. Je pa tudi nauk za jeklarske in že lezarske delavce, ki so prestali silne škane od strani lokalnih ob lasti v Pennsylvaniji, da morajo biti delavci organizirani politično v delavski stranki, če hočejo zboljšati svoj položaj. Lokalni ob lastyeni v Pennsylvaniji, Gary ju in drugo so bili izvoljeni s pa močjo delavskih glasov. Če bi de lavci glasovali sanje, bi ne bili nikdar ti ljudje izvoljeni v občins ke in okrajne urede. Iz tega de godka se bodo delavci naučili, da ne zadostuje sanje, če so organi zirani le strokovno, ampak zave den delavec je organiziran poli tično, strokovno in gospodarsko, ker so vse tri organizacije po trebne za obrambo njegovih inte resov.

Narodni odbor za organiziranje jeklarskih in železarskih delavcev je razposlal potrebne instrukcije tajnikom okrajnih jeklarskih in železarskih svetov, ki jih zopet

POTREBUJEMO DELAVCE.

Dobra plača, stalno delo. Oglasi te se pri: Superintendentu,

Pittsburgh, Forge & Iron Co.
West Side, Pittsburgh, Pa.

POTREBUJEMO

75 DEKLET ZA TOVARNIŠKO DELO OD KOSA.

Zasluzi se od \$18 do \$221.

Oglasite se pri:
AMERICAN INSULATED WIRE CABLE CO.

954 W. 21st Street, Chicago, Ill.

MOSILA BI SE RADA.

Slovenska vdova se želi seznaniti s slovenskim fantom ali vdovcem brez otrok v vrhu ženite v sicer naj bi bil v starosti od 32 do 38 let. Jaz sem stara 32 let, imam posvetno vredno \$8.000, imam tu di trgovino. Mora pa biti napred nega mišljenja, priloži naj tudi sliko, če le mogoče, katero vsake mu vrnem na zahtevo. Naslovi naj se pisna na: Nevada, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO IZUČENE SLAMNIKARICE.

Sprejememo tudi nove v učenje.

Oglasite se pri:

H. HIGER BROTHERS,
1249 E. Wabash Ave., Chicago, Ill.

pošljejo lokalnim tajnikom. Na rodni odbor za organiziranje je klarskih in železarskih delavcev izda okrožnico na jeklarske in železarske delavce s potrebnim po jasnilom.

Stavka je končana, jeklarski delavci se vračajo na delo, toda ne premagani, kajti konec stavke pomeni premirje, pri katerem bo do jeklarski in železarski delav ci pojačali svoje moči, da dose žejo, radi česar so zastavkali.

Vložite denar na velike obresti.

Lahko si prihranite lepe svote denarja ako se nam pridružite. Kupite eno svinjo ali več Hamp shire pasme, polno krvna in regi strirana, ter čisto vzgojene. Mi vzgajamo in redimo Hampshire svinje na podlagi pol in pol, to je mi skrbimo za vašo svinjo, jo re dimo in potem delimo z vami pol in pol, kar vam bode prinašalo velike obresti na vaš vloženi de nar. Denar se vam vrne ako bi ne bili zadovoljni, torej zgubiti ne morete ničesar, pa si pridobite. Za vsa nadaljna pojasnila o brnite se osebno ali pisмено na našega zastopnika, ki vam v vašem jeziku vse razstomale in pride tudi na vašo zahtevo na vaš dom ako želite, izrečite ta oglaš, ker ne bameravamo dosti oglašati. JOHN KDBI, 208 So. 62nd Ave., W. Duquoin, Ill. (Telefon Calu met 1149 J.) Zastopnik za: HAMPSHIRE HAVEN FARM, WATERLOO, WIS.

ROJAKI POZOR!

18. Januarja odpluje ladja "Ar gentina" v zaboji, kateri so na slovljeni v Jugoslavijo.

Poklimatev spremlja član naše Tivrtke Mr. Leo. Strukei rodoin iz St. Ruprta na Dolenjakem in bode pod njegovim osebnim nadzor stvom adresantom od dana v tri desetih dneh.

Kdor hoče poslati bakso s to ladjo svojem, naj gleda, da bode do 14. januarja baksa pri na. Teža do 1000 funtov cena 146 funta.

Rojaki iz St. Ruprta Mokrono ga in Mirne se oglasite v veliki meri z bakсами Vaše družine so v potrebi. Vsaka pošiljatev garan tirana.

European Trading & Export Co. 88 Ninth Ave., New York City.

PIVO—ZANJE—VINO

Popolni zastav in vse pojasnila kako se vrsti doma pijačo pijemo za \$1.00. Biste iznaj, lager pivo, razna vina, Jamčimo. Provo blago.

Ne ponarudbe. Mi smo bili preje v pivovarstvom poslu. Sestava in pojasnila, se smo zakonito posli po polti. Bodite hitri. Vse pošljemo po sprejemu \$1.00 v money order ali ge ter denar.

WILLIAM KLAES INSTITUTE
Dept. 11, Milwaukee, Wis.

KDOE HOČE, DA SI

ohrani zdravje in dobro voljo naj poskusi naš "Himel in Mail". Samo enkrat, pa se bo boste prepričali, da je doma ku hani najboljši. Jamčimo vsako pošiljatev v vse kraje, 10 gal lon za \$2.25. Trdka

FRANK OGLAR,
6401 Superior Ave., Cleveland, Ohio.

Priporočamo naše podružni ce, Math Petrovich, Candy store, 15617 Waterloo Rd. Collinwood, Ohio. A Vidrich, 634 Main Street, Johnstown, Pa. in Kristof Grocery, 1700 E. 31st Street Lorain, Ohio.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Podpirna Jednota.

Izobra. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Vlasno Cahan, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hnat, Box 140, Cassburg, Pa.
TAJNIK: JOHN VERDERBEE, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODBORA: Paul Burger, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Chgo., Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Fily Collins, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROČNI ODBOR.

John Ambrosi, predsednik, Box 381, Cassburg, Pa.
John Underwood, 408 Hwy. 28, Springfield, Ill.
Martha Zukowski, Box 276, Burlington, Ohio.
Joe Radlich, Box 428, Southon, Pa.
Frank Swartz, 5200 Freese Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Burger, predsednik, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZGODNO OKROŽJE: Rudolf Pistorik, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radlich, Box 78, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Hnat, Box 140, Cassburg, Pa. na Jugoslaviji.
Leo Kaban, Box 363, Gilbert, Minn., na srednjem.

Nadporni odbor.

Matt Petrovich, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.
John Ambrosi, 418 Plaza St., Evelyn, Ill.
Joe Kaban, 1907, E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vlasno Cahan, John Ambrosi in Matt Petrovich.

IZVŠTVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Alai, 2526 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trinkl, Box 181, Lawrence, Pa.
John Oren, 245 Englewood Street, Mich.
Joe Kaban, 1101 E. 62. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udevi, 1564 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kova, 6205 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jelo Savrtnik.

POBODI: Vse denarne pošiljateve in stvari, ki se šilajo gl. izvrševalni odbor na

glavni stani, naj se pošljejo na stani John Verderbee, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse denarne bolniške podpore naj se pošljejo Paul Burgerju, tajniku bolniškega odbora v gl. uradu.

Vse oglašitve glavnih poslovalnic v gl. izvrševalni odbor na naj pošljejo M. Petrovichu, predsedniku nadzornega odbora, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.

Vsi prihodki na gl. poročni odbor se naj pošljejo na stani John Ambrosi, Box 381, Cassburg, Pa.

Vse prihodki prvih vrstnih glavnih stani naj pošljejo predsedniku nadzornega odbora Vlasno Cahanju.

Vsi dopisi in drugi spisi, razpisni, oglaš, naročila in štiti vse, kar je v vrsti s glavnim jednoto, naj se pošlje na stani "Prosveta", 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

RESNICA je, da mnogi ne vedo, kje bi zamogli biti naj-
sonje, najhitreje in najsigurneje postrojeni
tako glada DENARNIH POŠILJATEV, kakor
tudi FOTOVANJA v stare domovine; — in

RESNICA je, da se vse to doseže pri vsostarske priznanji
in pod državnim nadzorstvom so najhujših
banalni trditvi!

EMIL KISS,

katera se nad dvajset let pošilja našim ljudem denar v stare
domovine in ima vedno najnižje cene.

PAZITE NA SEDANJE CENE:

K. 1000.....\$ 11.50	K. 10.000.....\$114.00
K. 25.000.....\$261.50	K. 50.000.....\$526.00

**POTNIKOM SE PRESKRBE VSA URADNA
DOVOLJENJA ZA POTOVANJE
BREZPLAČNO!**

**VSAKO PO TEJ TVRDKI IZVRŠENO DELO
JE POPOLNOMA GARANTIRANO!**

Za vsa potrebna pojasnila obrnite se na:

EMIL KISS, BANKER,
133 Second Ave., cor. 8th St., New York, N. Y.

**SPREJEMA HRANILNE VLOGE IN
PLAČA 4% OBRESTI!**

PAZITE NA SEDANJE CENE:

K. 1000.....\$ 11.50	K. 10.000.....\$114.00
K. 25.000.....\$261.50	K. 50.000.....\$526.00

**POTNIKOM SE PRESKRBE VSA URADNA
DOVOLJENJA ZA POTOVANJE
BREZPLAČNO!**

**VSAKO PO TEJ TVRDKI IZVRŠENO DELO
JE POPOLNOMA GARANTIRANO!**

Za vsa potrebna pojasnila obrnite se na:

EMIL KISS, BANKER,
133 Second Ave., cor. 8th St., New York, N. Y.

**SPREJEMA HRANILNE VLOGE IN
PLAČA 4% OBRESTI!**

DENAR JE PO CENI

ali kdo naj ve kako dolgo. Lahko se račun, da bodo morale cene v
kratkem skokiti navzgor in tedaj bodeš morali plačati več za kruha.

AKO

Solite podati denar vašim sorodnikom?
Hočete li nakupiti vaš denar v Slovenko,
Nevadsko ali švitsko hranilnico doma?
Solite dobiti vaš denarja za vaše krons?
Solite plačati vaš dolg v domovini?

Tedaj se posložitite te prilike, kupite in pošljite krons, dokler so poceni.
Mi vedno dajemo najnižje ceno. V slučaju, da cena pada, dokler gri-
mamo vaše pošiljatev, mi računamo nikje ceno, t. j. pošljemo vaš krom.
Ako želite premeniti vaše krons ter jih drži ti nekaj, kupite si od nas
"MENJICO" za največje in poznanje b. k. v Jugoslaviji, ter po-
rabite, ali pošljete domov ali prodate to menjico kadar cena kromam
poskoki.

Ne držite vašega denarja brez prometa. Mi sprejemamo
DENAR ZA HRANILNO VLOGO—
ter ga držimo pri vas hranjenega in vam plačujemo obresti, tako vaš
kapital raste s vsakim dnem. Vi sprejmete "HRANILNO KNJIRICO"
s našimi pošto in kadarkoli potrebujete denar mi ga vrnemo vam s
obrestmi.

Vse pojasnila se dajejo dragovoljno.
Jugoslovanske krons daste Doll. 1.20.

NEMETH STATE BANK,

John Nemeth, President.

Centrala
v glavni bančni poslojji
10 E. 2nd St.

Podružnica
1597 Second Ave.
NEW YORK, N. Y.

Inozemstvo.

Danes menda pride formalni mir. Pariz. — Zastopniki zavezniških držav menda ne bodo več čakali in ceremonije proklamiranja formalnega mira se izvrši v soboto 10. januarja ob 12. urah popoldne v dvorani de l'Horloge v palači Quay d'Orsay, kjer je nastanjeno zunanje ministrstvo.

Pri mednarodni ratifikaciji versalske mirovne pogodbe bodo navzoči zastopniki le tistih držav, ki so posamezno ratificirale pakt in te so: Anglija, Francija, Italija, Japonska, Belgija, Bolivija, Brazilija, Guatemala, Peruvijska Poljska, Siam, Čehoslovakija in Urugvaj. Nemško hosta zastopstvala Lersner in Simson. Amerika, ki ni ratificirala pogodbe, ne bo imela zastopnika.

Pogodba z Nemčijo stopi takoj v veljavo čim bo podpisan priložen protokol. Ministrski predsednik Anglije, Francije in Italije so zaključili v četrti zvečer, da se diplomatični stiki z Nemčijo obnove v nedeljo, ko francoski poslanik odpotuje v Berlin. Istočasno bo nemški poslanik Lersner predložil svojo poverilnico predsedniku francoske republike.

Rumunski aretirali zavezniške zastopnike.

Pariz. — Depesha iz Prage čez Ženevo sporoča, da je neki rumunski vojaški poveljnik ukazal aretirati članke zavezniške vojaške misije, ki so obiskali okupirane ogrske kraje v okolici Arada. Člani so imeli nalogo preiskati ujetniške tabore in poročati v Pariz, kaj je resnice na obtožbah, da Rumuni nečloveško mučijo ogrske ujetnike. Zavezniški zastopniki so našli še večje brutalnosti, kot se glase danes, in ko so v skladu tega kritizirali rumunsko poveljstvo, jih je poveljnik vrgel v zapor.

Judenš bi rad pomagal Denikinu.

Stockholm. — Iz Helsinkfors poročajo, da je Judenš apeliral na estonsko vlado, da mu naj dovolijo in pomaga transportirati njegove čete v južno Rusijo, kjer bodo pomagale Denikinu, ki je v velikih škripcih.

Izgradnja Kruppovih tovarnov.

Berlin. — Zadnje sredo je okrog 600 delavcev v Kruppovih tovarnah v Essenju priredilo demonstracijo proti nemški politični predpisom ravnateljstva. Demonstracije so napadli stražo pred tovarnami in jo razorožili.

Barba s deportiranci na Baltičnem morju.

Washington, D. C. — Parnik "Buford" z 249 deportiranci radikalci iz Amerike je v četrti plula skozi Kiselki prekop in prešla na Baltično morje. Ustavil se ni nikjer. Kakor je slišati, bodo izrekli deportirance v Rigi na Letonskem odtkodance se po suhem odpeljejo v sovjetsko Rusijo.

Viljemova jachta prodana.

Curih, Švica. — Nemška vlada je na javni dražbi prodala privatno jachto (ladjo) bivšega cesarja Viljema. Kupil jo je neki nemški sportist za dva milijona mark.

Baka Tibera naračala.

Rim. — Valed velikega delevja sta pričeli naračati reki Arno in Tibera, ki se razliva po nižavah in povzroča veliko škodo. V mnogih krajih je voda izpodnela hiše.

Stavke na Jamajki.

Kingston, Jamajka. — Stavka hotelarjih uslužbenecv, tobačnih in nekaterih drugih delavcev je končana, toda pristanišni delavci štrajkajo dalje. Stavkokazovni dosti, dasi vlada obljubljuje poletiško varstvo vsakomur, kdor se vrne na delo. Na delah je manjša rudarska stavka.

Francoski pristanišni delavci na štrajku v prid Rusije.

Bordeaux, Francija. — Dvatiso delavcev v tukajšnjem pristanišču je stopilo v stavko z izjavo, da ne bodo nakladali na ladje streliva, ki je namenjeno protirevolucionarnim četam v Rusiji.

Razpadanje belih čet v severni Rusiji.

London. — Iz Moskve javljajo, da častniki severne bele armade v Arhangelsku in Murmansku stalno desertirajo na Norveško ali pa k rdeči armadi, valed česar se vrši sistematično razpadanje belih čet.

Položaj v industriji.

VSE INDUSTRIJE SO PREOBLOŽENE Z NAROČILI.

Pomanjkanje delavcev.

Chicago, Ill. — Vest o industrijskem položaju, ki jih prinaša trustovsko časopisje, podajajo sliko, kakršno vidijo privatni podjetniki, finančniki in bankirji.

Chicago Daily Journal je prišel vest o industrijskem položaju, v kateri pravi, čeprav se je znižal izvoz blaga v tujezemstvo, primanjkuje na trgu vseeno jeklo, železo, tkanina, sladkor, petrolej, živila, avtomobili, usnje, papir, premog, tobak, delavci itd. Jeklarska industrija je poplavljena z naročili, avtomobilov primanjkuje 2.000.000. Nekatere kompanije ne morejo obljubiti, da dostavijo avtomobile v treh ali štirih mesecih. Cene za stroje in petrolej gredo kvikso. Papirja je manj kot v vojnem času. Vsak konzument lahko opazi, da primanjkuje živila. Krive so krajše delovne ure, primanjkovanje par milijonov tujezemskih delavcev, ki so ostali v Evropi radi vojne, in visoke meze, da manj produciramo. Jeklarne so preobložene z naročili, toda produkcija znaša le sedemdeset odstotkov od maksimalne produkcije. Nekateri tovarnarji upajo, da spomladi pomnože produkcijo na 85 do 90 odstotkov.

Tako modruje trustovski list in priha v taka protislovja, da ne more iz njih, ki pa obenem odkrivajo želje privatnih podjetnikov.

Krajše delovne ure so vzrok znižanju produktivnosti, modruje šmokavzar. Po Ameriki pa hodi okoli lord Levarhulme, bogat britski tovarnar, ki pridiga, uvedite šesturni delavnik, da pomnožite produkcijo, znižate produkcijske stroške in napravite več dobička. Kako se to ujema s šmokavzarjevimi modrovanjem?

Delavci primanjkujejo, pravi šmokavzar, in produkcija je padla v jeklarski industriji na sedemdeset odstotkov, toda spomladi se ta produkcija pomnoži na 85 do 90 odstotkov. Šmokavzar bi moral vedeti, če zdaj primanjkujejo delavci, da bo spomladi pomanjkanje delavcev še večje, ker bodo pričeli delati na vrtovih in polju. Čez zimo pride precej farmarskih fantov v industrijska središča in dela v tovarnah. Ko pa postije gorko spomladansko sonce, pa odidejo zopet na farme. In če se spomladi zniža število industrijskih delavcev, ker bodo delavci odšli na polja in bo oživilo stavitništvo, kako naj se potem pomnoži industrijski izdelki?

Šmokavzar je prejel nalog od jeklarskega trusta, da izbrše učinek jeklarske stavke in nasuje javnosti peska v oči, pa je spolnil to nalogo, kakor jo je znal izvesti. Zaključil je, da v vseh industrijah primanjkujejo delavci, dastavno v resnici primanjkujejo le v jeklarski in železarski industriji, ker so delavci zastavkali, in bodo vseeno primanjkovali, čeprav je zdaj stavka odpočitekana, ker je veliko stavarjev dobilo delo v drugih industrijah.

Pri zadetih so res druge industrije, pa ne radi pomanjkanja delavcev, ampak radi primanjkovalja jekla in železa na trgu. Stroje in avtomobile grade iz jekla in železa, in če tega ni, jih seveda ne morejo graditi. Če nimajo ogromnih jeklenih tračnic za gradnjo nebotičnikov in mostov, jih seveda ne morejo graditi, pa magari če čaka na tisoče stavbniških delavcev na delo.

V vojnem času je bilo okoli štiri milijone mladih ljudi v armadi in mornarici in producirali so vse, kar so potrebovali v Ameriki in še za potrebe zaveznikov. Nezmisljeto je torej trditve, da je za ostala produkcija, ker primanjkujejo delavci.

20 oseb utonilo s francosko ladjo.

Marsel, Francija. — Vlačilna ladja "Le Pluvier" je utonila. Dvajset oseb, ki so bile na ladji, je izgubilo življenje.

Beli terorizem na Španskem.

Barcelona, Španija. — Oblasti so pričele z veliko gonjo proti delavskim organizacijam. V vsej Kataloniji je proglašeno obredno stanje in do včeraj je bilo aretiranih 450 članov raznih radikalnih organizacij.

Slovenska zemlja.

KAMNIŠKE ALI SAVINJSKE ALPE, NJIH ZORADBA IN NJIH LICE.

Spisal Ferdinand Seidl.

(Nadaljevanje.)

Prvo delo v preminjajnu in preminjajnu oblik na zemeljskem površju opravlja preprevanje. Vročina in mraz, voda in rastlinstvo prijemljejo kamenine brez izjeme. Nobena izmed njih ni dovolj trda, da bi se upirala tem žiteljem trajno. Vsako porušijo polagoma in jo zmrivjo prodiraje od površja navznoter. Ta pojav zavemo preprevanje ali prhenje. Njegovi hipni učinki so siicer malenkostni, ali če narastejo tisoče in tisoče let, se pomnejo do uspehov, ki so v gospodarstvu prirode velikega pomena.

Solnčni žarki v poletnih dneh prav izdatno razgrejejo golo skalovje. Mrzel dež pada na njegovo površje in ga naglo ohladi. Valed tega se naredijo na njem drobne, komaj vidne razpoke. Ta dogodek se zopet in zopet ponovi; pokotne se pomnožijo, poglobijo in razširijo ter polagoma starejo kamenino, čeprav je kakorkoli trda.

Spomladi in jeseni pogostoma dežuje po dnevi. Dežnica zalde v drobne razpoke skalovja, ki jih je povzročila na površju menjava solnčnih žarkov in hladu, v vsej snovi skozi in skozi pa gorotvorne sile — ponoči pa zmrzne v njih. Pri tem se raztegne in razganja z veliko silo kamenine kakor klin, ki ga kdo zabija v hlo. Po dnevi se led raztali, v naslednji noči pa zopet zmrzne ter razširi razpoke, ki se tako globijo in goštuje dan za dnevom. Konečno je skala na površju izpremenjena v skupek robatih drobecv, ki je pripravljen, da včasih ob prav neznanem povodu raspade. Od nekatereh sten v Alpah se pušči kamenje, ko ga solnce razgreje "samo od sebe" ali če ga kdo ljudje mimo, ali živali, tako pogostoma, da je zaradi tega nevarno hoditi pod njimi.

Odkruseni gramoz se nabira ob podankih brežin in strmin in njegove zaloge so značilno svojstvo gorskih krajin.

Na ta način deluje mehansko perenje najbolj v visokem gorovju. Ondi ne varuje tal nastleinska odeja, toplina pa kolebaveč mesecev v letu dan za dnevom obtoplomerovi nišli. Sicer pa ne smemo prezreti, da zmrzal ni mogla imeti v toplem terejalnem podnebnju toliko delokroga kakor dandanes.

Mehansko razpadanje kamenin pripravljajo pota kemjskemu preprevanju. Pri tem je poglavitni činitelj voda, ki pada izpod neba v dežju in snegu, ponikne v tla in odtidee ond i v prepokah kamenin. Voda raztopi na tem potu nekoliko kamene snovi in jo odnese s seboj. Na ta način se razpoke širijo. Ako je kamenina zmes raznih snovi (n. pr. peščenec), odzela voda najhitreje one snovi, ki se laglje topijo; ostanek je valed tega luknjast in zrakljan tako, da podleže tem laglje nadaljnjim napadom mehanskega in kemjskega preprevanja. S pomočjo ogljikove kisline voda raztopi apnenec. Zatorej vidimo v apnikovem gorovju povsod posledice njenega dela. Najdnežje prepoke v apniku se razširijo polagoma, in površje apniškega pobočja potem premrežajo očite reže na vse kraje. Izpodnebna padavina hitro ponikne v njih. Ko se voda v njih odtaka in in ob njih rastapa apnikovo snov, razširi nekatere izmed njih, da nastanejo podzemeljske votline in podzemeljski vodotoki. Takih votlin je na ozemlju Savinjskih Alp nekoliko v okolici znamenite Igle, nekoliko v Košutini itd. Kjer se križa na položnem apnikovem površju po več razpok, ond se križališče bolj in bolj razširi, ker ga obliiva in odtaplja voda z več strani. Tako se nareja lijasta globel, ki jo zovemo kraški doleci ali vrtače, ker so taki doleci (vrtače) značilno svojstvo kraškega sveta. Vse polno jih je izgledala voda na planoti Dolge njive, okoli Velike Plagine, na divje razorani Dieškoviški planoti, ki se prostira na južni strani Ojstrice, dalje na širokem hrbtu Menine in na Dobrovlju. Dežnica in snežnica odtaka z apnikovega površja ob črtah, ki so odtoku najugodnejše.

POTOP.

Zgodovina

Spisal H. Stanković. Poslednji Podsvet.

(Nadaljevanje.)

In zmečkal je začeto pismo, takoj pa zopet sedel ter jel pisati tretje gospodu Volodijevskemu.

"Gospod polkovnik!

Nižje podpisani prijatelj vas svari, kakor tudi druge polkovnike, da bodite previdni, kajti knez Bogoslav in Harasimovič sta prejela pisma od hetmana z naročilom, naj vas zastrupita ali ubijeta, kjer si polščete bivališč. Resnica, da Harasimovič ni doma, ker je odšel s knezom Bogoslavom v Prunijo, toda lahko je mogoče, da imajo še drugi podobna naročila. Čuvajte se jih, gospodje, ter ne jemljite ničesar od njih, po noči pa tudi ne spite brez straže. In zanesljivega vira mi je znano, da je hetman namenjen v kratkem odriniti nad vas; čaka še samo na konjico, katere mu ima poslati poldrugi tisoč general de la Gardie. Pazite torej, da vas ne naskoči in ne ugonobi posamezno. Pošljite tudi nekoliko svojih ljudi k gospodu vojvodi vitebekemu z naročilom, naj pride ter prevzame poveljništvo nad vsem. To vam svetuje vaš prijatelj — torej verjemite mu. Med tem pa ostanite kolikor le mogoče blizu skupaj, da bodete zmožni prihiteti drug drugemu na pomoč. Hetman ima sedaj malo vojakov; samo nekoliko dragoncev in nekoliko Kmiticevih vojakov, ki pa niso zanesljivi. Kmitica samega pa nima več, ker mu hetman ne zaupa več ter mu je izročil neki drugi posel. Kmitice tudi ni izdajca, kakor pripovedujejo, samo zapeljan je po hetmanu.

Priporočam vas varstvu božjema ter ostanem vaš udani Babinič.

Kmitice ni hotel podpisati pisma z lastnim imenom, kajti bil je prepričan, da mu ne zaupajo.

"Če si domikljujejo — si je mislil — da je boljše za nje, da se posamezno umaknejo hetmanu, nego da bi mu skupno zastopili pot, in zapuzijo moje ime, jeli bi takoj sumničeti, da jih nalašč hočem zvesti skupaj, da bi s tem pomagal hetmanu ter jih hotel ugonobiti z jednim mahljajem. Ko bi si mislili, da je to od moje strani kaka nova spletk, pa bodo raje verjeli nekemu Babiniču nego meni."

Babinič pa se je imenoval Kmitice po trgu istega imena, ki je stal blizu Orše in bil v davnih časih lastnina njegovega rodu.

Ko je spisal pismo, pri čigar koncu je uvrstil nekoliko neimelihih besed v lastno obrambo, je čutil v svojem srcu veselje pri misli, da je napravil uslugo ne le Volodijevskemu in njegovim prijateljem, marveč vsem polkovnikom, kateri niso zastupili radi Radivila ljubljene svoje domovine. Čutil je, da se ta nova nit nikdar več ne raztrže. Položaj, v katerem se je nahajal, je bil res takšen, da mu je bilo skoraj obupati, toda našel se je še ishod po oski stezi, po kateri se je lahko dospelo na široko cesto.

Toda sedaj, ko je bila gospodična Aleksandra po njegovem mnenju varna pred maščevanjem kneza-vojvode, zavezniški pa pred naprilačkovanim napadom, se je vzbudilo v Kmiticu sopeč vprašanje: kaj naj počne? Raztrgal je zvezo z izdajci, požgal za seboj mostove; sklenil služiti domovini ter njej žrtvovati svojo moč, toda kako to učititi, kako to začeti — tega v resnici ni vedel.

Najprej mu je šinila v glavo misel: "kaj ko bi šel k zaveznikom? Toda ako me ne sprejmejo, ako me proglasijo izdajalcem, mo obesijo, ali — kar je še huje — sramotno zapode!"

"O, naj me raje obesijo!" zakliče Kmitice ter zardi sramote. "Že vidim, da je lažje rešiti Alenko in zaveznike nego lastno slavo."

Sedaj se ga je polastil šele pravi obup, toda junaška kri je jela znoviš kipeti v njem.

"Ali mar ne morem več delati tega, kar sem delal s Hovanakim?" reče sam sebi. "Naberem pristave ter jamem napadati in vznemirjati Švede. Saj to ni za me nič novega. Vzhem se jim ni upri, jaz pa se jim uprem, da konečno napoči čas, ko bo povpraševala ljudovlada, kakor je povpraševala Litva. Kdo je oni junak, ki si drzne zahajati levo v žrelo! Takrat snamem kučmo z glave ter rečem: Glejte, to sem jaz Kmitice!"

In polastila se ga je strašna želja po krvavem delu, da je bil pripravljen v tem hipu zasesti konja in odriniti, ne zmeniv se za to, da bi imel s seboj Kimiče in svojo družino.

Toda začutil je, ko se je približal k vratom, da ga je nekaka neprirodna moč pahnila od praga. Obstal je sredi sobe ter xrl zanižljen pred se. "Nu, ali operem s tem svojo krivdo?" si je zastavil vprašanje.

In Kmitice se je jel znoviš boriti s svojo vestjo.

"Kje je pokora za moje grehe? Ne, tu je treba nekaj drugega," mu je odgovorila vest.

"A kaj vendar?" vpraša Kmitice.

"S čem drugim ne zbriš svojih grehov, ako ne s težavno, počteno, kakor solza čisto službo! ... Ali je mar to zaslug, nabrati tropo po-

stopačev ter drviti z njimi kakor vihar po polju? Ali si ne želiš vojne radi tega, ker ti diši poboj, in rop kakor pes pečenka? To ni nikaka vojna, ni služba, niti bramba domovine, marveč rop o bellem dnevu. Naposled si napadal Hovanakega toda kaj je temu sledilo? Saj so roparji, skrivajoči se po gozdih, tudi pripravljani napadati Švede, a kje pa dobiš druge poštene ljudi? Resnica, da jim utegneš a tem zelo škodovati, vznemirš pa tudi domačine, ker jim nakoplješ na glava maščevanje in jezo, a sam vendar ničesar ne dosežeš. Hej, brate, z lepim izgovorom se hočeš odtegniti delu in pokori."

Tako je govorila Kmiticu vest in čutil je, da je govorila tako bridko remico.

Kolena se jamejo šibiti pod Andrejem. Naposled poklekne pri ležišču ter jame glasno moliti.

"Gospod Jezus Kristus! Usmili se me, kakor si se usmilil razbojnika na križu. Iskreno želim, da bi se iznebil svojih grehov, da bi začel novo življenje ter pošteno služil domovini, toda ne vem kako, ker sem bedast in nečimern. Služil sem izdajalcem, toda ne iz hudobije, marveč radi nevednosti. Razsvetli me, o Gospod, nauči in potlaži me v obupu ter reši me po svojem usmiljenju, ker poginjam. ..."

Glas se je tresel Kmiticu pri teh besedah; nato se je jel trkati ob široke prsi, da je kar odmahovalo po sobi, ter ponavljalo: "Bog hodi milostljiv meni grešniku!"

Na to sklene roke, dvigne jih kvišku in nadaljuje:

"O ti nevsvetelja Devica, braniteljica trpečih, sprejmi me pod svoje varstvo, posreduj pred ljubljeno Svojo Sinom, reši me ter ne zapusti me brez Svojega varstva do poslednje minute, da hvalim in proslavljam Tvoje sveto ime, dokler ne zapusti duša mojega telesa!"

Debele solze so mu jelo kapljati iz oči po licu. Slednjile je naslonil svojo glavo na ležišče ter dolgo molčal, kakor bi čakal ušlijanja svoje vste molitve. V sobi je nastala tišina in samo divesa zunaj so močno žumela. Med tem so zahrščali ostružki pod težkimi koraki vojakov ter se začel naslednji pogovor:

"Kaj mislite, gospod stražnik, kam pojdemo od tod?"

"Kaj jaz vem!" odvrne Soroka. "Pojdemo, kamor nas konji poneso. Nemara k samemu kralju, ki zdihuje pod švedsko roko."

"Ali je res, da so ga vsi zapustili?"

"Vai, toda Bog ga ni zapustil."

Kmitice urno vstane z ležišča. Lice mu je bilo jasno in mirno. Stopi k vratom, odpre jih in reče vojakom:

"Imejte konje pripravljene! Čas je, da odinemo!"

Med vojniki je nastalo takoj živahno gibanje. Radovali so se, da pojdejo iz gozda v daljni svet, a to vem več, ker so se bali, da jih bo preganjal knez Bogoslav. Med tem je tudi stari Kimič stopil v sobo, kajti uganil je, da ga potrebuje Kmitice.

"Vaša milost hočete odditi?" je vprašal.

"Da! Spremiš nas iz gozda. Ti dobro poznaš pot?"

"Kaj bi ne, saj sem domač. ... A kam nam ravate iti, vaša milost?"

"Naravnost k milostljivemu kralju" ...

Starec osupne ter stopi za korak nazaj.

"Presveta Devica! zakliče "H kateremu kralju?"

"Razume se, da ne k švedskemu."

Kmitice se ni le svobodno oddahnil, marveč se celo prekrizal.

"Torej vaša milost bržkone ne veste, da je on zbežal v Avstrijo, ker so ga tu vsi zapustili. Celo Krakov oblegajo."

"V takem slučaju pojdemo v Avstrijo."

"Ba, toda kako dospemo čez mejo?"

Bodisi plemiški, bodisi kmečki, ali na konjih, ali peš, samo da dospemo!"

"Zato bi bilo treba mnogo, mnogo časa."

"Časa imamo dovolj. Toda rad bi bil tam čim najprej."

Kimič se ni več čutil. Starec je bil prevel zvit, da bi si ne bil domislil, da mora imeti Kmitice tajni vzrok za to podjetje, in tisoč misli je naenkrat napolnilo njegovo ščetinasto glavo. Ker pa niso Kmiticevi vojniki, katerim je Andrej spovedal, naj molče povedali ni staremu, niti si novoma o ugrabljenju kneza Bogoslava, jeli si je starec domisljivati, da ga je bržkone poslal knez vojvoda vilenski s kakim naročilom h kralju. Utrjeval se je v tem prepričanju zlasti radi tega, ker je smatral Kmitice vnetim privrženecem hetmanovim, kakor tudi to, da je on pobil v Kejdaneh puntujoče se polke. Zavezniški so raznesli po vsem kraju govorico, da je Kmitice grozen okrutnež in izdajalec.

"Gotovo ga pošilja hetman kot poslanca k kralju," mislil si je starec. "Bržkone se hoče vojvoda spreti s Švedi ter pomiriti se s kraljem. Očitno mu je predsedal švedsko gospodarstvo, kajti čemu bi ga sicer pošiljal h kralju?"

Stari Kimič se ni dolgo ukvarjal z resitvijo te zagonetke, kajti mislil je na nekaj drugega, zlasti na to, da bi se mogel okoristiti s položajem.

Pošljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na

Slovenska, Hrvatska, Dalmacija in Istr.

Nadalje pošljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarako in Romunsko.

Jamčimo za vas poslani denar, enako kot pred vojno, da bodo hitro in točno izplačani.

KASPAR STATE BANK

1808 Elm Island Ave., Chicago, Ill.